UUTISET

Meidän pitää varmistaa, että kuntien rahat riittävät tulevaisuudessa myös muihin peruspalveluihin. **SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERI PAULA RISIKKO**

PÄIVÄN PUNKTI

Ruotsin vaalit

Ruotsissa ei olla miesmuistiin, liekö koskaan ennen, ajauduttu hallituskriisiin. Nyt tämäkin ihme on nähty. Ruotsinkaan politiikka ei ole enää entisensä.

Naapurissa oli pitkään tapana, että valtaa piti yksi puolue, sosialidemokraatit. Demarivalta kesti yli 50 vuotta. Maa oli niin tiukasti demarivetoinen, että esimerkiksi ay-liikkeen jäsenet kirjattiin automaattisesti myös demaripuolueen jäseniksi. Tästä luovuttiin vasta vuonna 1991.

Sosialidemokraatit kärsivät ensimmäisen todellisen tappionsa 1976, jolloin keskustan Thorbjörn Fälldin nousi pääministeriksi.

Tämän jälkeen sosialidemokraatit ja porvarit alkoivat vuorotella hallitusvallassa. Viimeiset kahdeksan vuotta Ruotsia hallitsi porvaripuolueiden liitto, allianssi. Muutos tuli tänä syksynä, kun demarit voittivat allianssin niukasti.

Sosialidemokraateilla ei kuitenkaan ole parlamentissa enemmistöä. Demarien hallitus on vähemmistöhallitus, jossa tukipuolueena on sikäläinen vihreät eli ympäristöpuolue. Kuten meilläkin, ympäristöpuolue on ladellut pöytään nipun kynnyskysymyksiä, jotka sisältävät kaikkea mahdollista maan ja taivaan väliltä.

Ympäristöpuoluetta suurempi ongelma Ruotsissa on kuitenkin äärioikeistolainen ruotsidemokraatit. Kukaan ei halua olla puolueen kanssa yhteistyössä, koska ruotsidemokraatit vaativat maahanmuuton rajoittamista. Ruotsidemokraatit on kuitenkin vaa'ankieliasemassa vasemmiston ja allianssin välissä.

Kun hallitus yritti saada läpi budjetin valtiopäivillä, ruotsidemokraatit äänestivät porvarien mukana hallitusta vastaan. Seurauksena oli hallituksen kaatuminen.

Kun myöskään porvarit eivät halua olla yhteistyössä ruotsidemokraattien kanssa, ei uutta hallitusta voida muodostaa. Tämän takia Ruotsissa mennään nyt uusiin vaaleihin.

Tarinan opetus on se, että jako oikeistoon ja vasemmistoon voi olla demokratiassa myös ongelma. Jos yhteistyötä yli blokkirajan ei voida tehdä milloinkaan, voi tuloksena olla umpisolmu.

Suomessakin haikaillaan joskus blokkipolitiikan perään, joskus blokkipolitiikka voi olla toimivakin ratkaisu.

Yleensä kuitenkin kannattaa ensin yrittää yhteistyötä – se on sittenkin se pienimmän riesan tie.

LAURI KONTRO
on Maaseudun Tulevaisuuden päätoimittaja.
lauri.kontro@maaseuduntulevaisuus.fi

”Mikään kunta ei kärsi sotesta kohtuuttomasti”

”Teitä kuntapäättäjiä ja -johtajia kiinnostavat talousvaikutukset, mutta on muistettava myös, että uudistus tehdään parempien palveluiden vuoksi.”

Tämä oli peruspalveluministeri **Susanna Huovisen** (sd.), sosiaali- ja terveysministeri **Laura Rädyn** (kok.) sekä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja **Juha Rehulan** (kesk.) viesti keskiviikkona Helsingissä, kun sosiaali- ja terveyspalveluiden (sote) järjestämislakia esiteltiin kunnille.

Moni ympäri maata tullut kuntien edustaja odotti kuntakohtaisia laskelmia, mutta hallitus julkaisi ne vasta torstaina, kun antoi sote-lakiesityksensä eduskunnalle.

Jos keskiviikkona kunnanisien palaute hallitukselle oli viileää:

”400 euron lisäys ajaa kunnan kuin kunnan vararikkoon ja palvelut alas. Jo 200 euroa tuhoaa kunnan itsehallinnon ja nostaa veroja 3–5 prosenttia.”

”Asiansa hyvin hoitaneiden palvelut pudotetaan huonojen tasolle, ja niin saadaan tasapuoliset palvelut kaikille.”

”Taloudellisuudesta ei ole laskelman laskelmaa, vaan onttoa koetetaan todistella hyväksi.”

”Olemme kuulleet rahoitushuolia ja erilaisilla järjestelyillä yritetään varmistaa, ettei minkään kunnan asema muutu kohtuuttomaksi”, Huovinen vakuutti.

”Ei katsottu karttoja”

Suurimmalla osalla kunnista lisälasku jää Huovisen mukaan alle 200 euroon asukasta kohti ja muutokset rajataan enintään 400 euroon siirtymäajan avulla.

Taloutta seurataan ja arviointia tarkistetaan tarvittaessa, ministeri lupasi.

Hänen mukaansa ohjausryhmä on päättänyt maksuperiaatteista katsomatta karttoja tai kuntaluetteloita.

Hallituksen mukaan kuntien sote-menot ovat nyt 2 300–5 500 euroa asukasta kohden ja pienemmät kustannukset merkki tehokkuudesta tai kapeasta tarjonnasta.

Uudessa mallissa kunnat maksavat sote-alueille asukasluvun ja palvelutarpeiden mukaan 20 ja 80 prosentin painoarvoilla. Sote-alueet taas maksavat palveluista tuottamisvastuu-kuntayhtymille.

Kuntien menoihin vaikuttavat myös tuleva valtionosuusuudistus ja sote-rahoituksen tulevat muutokset.

”Osassa kuntia muutosten yhteisvaikutukset ovat suuria. Meidän pitää varmistaa, että kuntien rahat riittävät tulevaisuudessa myös muihin peruspalveluihin”, sanoo liikenne- ja kuntaministeri **Paula Risikko** (kok.).

Helsinki hyötyisi

Kuntien lisämenoja- ja tuloja aiotaan tasata siten, että vuonna 2017 tasausraja on 50 euroa, vuonna 2018 150 euroa, vuonna 2019 250 euroa ja vuonna 2020 400 euroa asukasta kohti. Vuoden 2020 jälkeen tasataan yli 400 euron maksuheitot: mikään kunta ei hyödy tätä enempää.

Siirtymäjärjestelyyn kuuluisi aluksi 252 kuntaa eli 83 prosenttia kunnista ja vuonna 2020 kuntia olisi 47 eli 15 prosenttia kunnista.

Tasauksesta huolimatta veroprosentti nousee valtaosissa kunnista. Rautjärvellä nousupaine on 7,4 prosenttia, Evijärvellä laskua 3,75 prosenttiyksikköä.

Rädyn kotikaupungissa Helsingissä vero alenisi 0,21 prosenttiyksikköä ja Huovisen Jyväskylässä nousisi 1,28 prosenttiyksikköä.

”On aivan selvää, että sote-järjestämislaki tarvitsee ympärilleen vielä rahoitusratkaisun”, Räty sanoo.

Siinä perataan muun muassa työterveyshuolto, opiskelijaterveydenhuolto ja kansalaisten valinnanvapaus.

Monikanavatyöryhmän työ valmistuu maaliskuuksi. Vaihtoehdot esittelee Rädyn mukaan nykyinen hallitus.

Yrittäjä voi jatkaa

Huovisen mukaan sote-uudistus takaa kansalaisten perusoikeudet. Kuntiin liittyvä perustuslakiongelma ratkaistiin niin, että tehtävistä vastaavat tuottajavastuualueet, eivät kunnat.

Hallitus ja oppositio vakuuttelivat, ettei kunnan rooli katoa. Muillakin kuin julkisilla tuottajilla on paikkansa.

”Ilomantsilainen fysioterapeutti voi jatkaa yrittäjänä ihan niin kuin nytkin”, Rehula rauhoitteli.

EIJA MANSIKKAMÄKI

Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset kunnittain, euroa/as.

Kunta	Soten todelliset nettomenot v. 2014	Muutos kunnan rahoitus-osuudessa v. 2020
Akaa	3 108	-97
Alajärvi	3 503	68
Alavieska	3 742	-146
Alavus	3 431	193
Asikkala	3 508	-77
Askola	2 745	81
Aura	2 713	167
Enonkoski	3 982	-126
Enontekiö	4 196	-1 005
Espoo	2 410	126
Eura	3 356	37
Eurajoki	3 080	46
Evijärvi	4 137	-360
Forssa	3 197	182
Haapajärvi	3 690	-194
Haapavesi	3 411	142
Hailuoto	4 362	-841
Halsua	3 800	-97
Hamina	3 330	56
Hankasalmi	3 856	-97
Hanko	3 879	-753
Harjavalta	3 602	-86
Hartola	4 067	-255
Hattula	2 479	240
Hausjärvi	2 879	-2
Heinola	3 262	256
Heinävesi	4 606	-515
Helsinki	3 063	-241
Hirvensalmi	3 609	217
Hollola	2 720	264
Honkajoki	3 770	-156
Huittinen	3 307	123
Humppila	3 320	-131
Hyrynsalmi	4 516	-389
Hyvinkää	3 040	22
Hämeenkoski	3 470	-90
Hämeenkyrö	3 057	44
Hämeenlinna	3 171	-15
Ii	3 004	174
Iisalmi	3 312	153
Iitti	3 420	14
Ikaalinen	3 390	-82
Ilmajoki	2 903	297
Ilomantsi	4 582	-435
Imatra	3 079	499
Inari	3 650	-556
Inkoo	2 884	38
Isojoki	4 626	-602
Isokyrö	3 198	192
Jalasjärvi	3 497	35
Janakkala	2 857	117
Joensuu	2 926	194
Jokioinen	2 776	291
Joroinen	3 334	145
Joutsa	4 041	-300
Juankoski	4 273	-438
Juuka	4 706	-700
Juupajoki	3 635	-322
Juva	3 651	191
Jyväskylä	2 778	85
Jämijärvi	3 615	-71
Jämsä	3 645	-118
Järvenpää	2 657	75
Kaarina	2 689	192
Kaavi	4 440	-190
Kajaani	3 157	134
Kalajoki	2 788	478
Kangasala	2 563	280
Kangasniemi	3 918	1
Kankaanpää	3 312	4
Kannonkoski	4 486	-463
Kannus	3 304	0
Karijoki	3 701	126
Karkkila	3 306	-66
Karstula	3 847	-249
Karvia	3 662	-1
Kaskinen	3 457	-122
Kauhajoki	3 545	-99
Kauhava	3 433	117
Kauniainen	2 774	195
Kaustinen	3 333	-99
Keitele	3 918	-217
Kemi	3 416	106
Kemijärvi	4 378	-630
Keminmaa	3 248	-158
Kemiönsaari	3 519	-21
Kempele	2 279	455
Kerava	2 505	299
Keuruu	3 473	78
Kihniö	3 682	-12
Kinnula	4 077	-563
Kirkkonummi	2 411	123
Kitee	3 874	-95
Kittilä	3 756	-622
Kiuruvesi	3 841	-19
Kivijärvi	4 882	-826
Kokemäki	3 682	-99
Kokkola	3 244	-78
Kolari	3 757	-545
Konnevesi	3 595	-47
Kontiolahti	2 278	448
Korsnäs	3 637	173
Koski Tl	3 300	295
Kotka	3 573	-35
Kouvola	3 362	19
Kristiinankaupunki	3 346	322
Kruunupyy	3 547	-284
Kuhmo	4 072	-348
Kuhmoinen	4 156	-10
Kuopio	3 179	-19
Kuortane	3 691	83
Kurikka	3 444	13
Kustavi	4 453	-743
Kuusamo	3 717	-116
Kyyjärvi	4 233	-473
Kärkölä	3 405	-299
Kärsämäki	3 881	-145
Köyliö	3 490	-191
Lahti	2 977	201
Laihia	3 260	-37
Laitila	3 178	240
Lapinjärvi	3 300	47
Lapinlahti	3 723	-38
Lappajärvi	3 847	16
Lappeenranta	3 020	176
Lapua	2 978	315
Laukaa	2 797	64
Lavia	4 528	-550
Lemi	2 783	292
Lempäälä	2 414	206
Leppävirta	3 337	276
Lestijärvi	3 776	188
Lieksa	3 810	-32
Lieto	2 508	267
Liminka	2 370	240
Liperi	3 090	16
Lohja	3 071	-65
Loimaa	3 731	-100
Loppi	2 719	252
Loviisa	3 317	25
Luhanka	4 890	-720
Lumijoki	2 804	310
Luoto	2 585	143
Luumäki	3 255	325
Luvia	2 932	72
Maalahti	3 721	-226
Maaninka	3 692	-223
Marttila	3 368	165
Masku	2 593	94
Merijärvi	3 194	331
Merikarvia	3 939	-24
Miehikkälä	3 414	923
Mikkeli	3 245	82
Muhos	3 109	136
Multia	4 391	-313
Muonio	3 873	-793
Mustasaari	2 896	125
Muurame	2 287	362
Mynämäki	3 256	44
Myrskylä	3 168	139
Mäntsälä	2 634	206
Mänttä-Vilppula	3 843	-245
Mäntyharju	3 723	25
Naantali	2 908	93
Nakkila	3 099	139
Nastola	2 634	309
Nivala	3 359	122
Nokia	2 600	213
Nousiainen	2 837	41
Nurmes	3 691	303
Nurmijärvi	2 528	119
Närpiö	3 446	95
Orimattila	3 117	70
Oripää	3 126	178
Orivesi	3 391	-112
Oulainen	3 548	136
Oulu	2 786	125
Outokumpu	3 790	-149
Padasjoki	3 820	124
Paimio	2 682	289
Paltamo	3 876	68
Parainen	3 192	-77
Parikkala	4 057	-114
Parkano	3 314	138
Pedersören kunta	2 881	56
Pelkosenniemi	5 465	-1 863
Pello	4 642	-740
Perho	3 543	-195
Pertunmaa	3 694	109
Petäjävesi	2 948	320
Pieksämäki	3 883	-152
Pielavesi	4 338	-290
Pietarsaari	3 379	-71
Pihtipudas	3 950	-281
Pirkkala	2 265	292
Polvijärvi	3 365	141
Pomarkku	3 813	-41
Pori	3 152	74
Pornainen	2 319	367
Porvoo	2 755	132
Posio	4 750	-873
Pudasjärvi	4 135	-311
Pukkila	2 848	278
Punkalaidun	3 863	-146
Puolanka	4 689	-514
Puumala	4 510	-432
Pyhtää	3 148	76
Pyhäjoki	3 109	579
Pyhäjärvi	4 096	1
Pyhäntä	3 579	-117
Pyhäranta	3 019	146
Pälkäne	3 479	-91
Pöytyä	3 228	201
Raahe	3 206	153
Raasepori	3 503	-312
Raisio	2 758	329
Rantasalmi	4 043	-328
Ranua	4 106	-557
Rauma	3 261	-26
Rautalampi	4 086	-31
Rautavaara	4 625	-313
Rautjärvi	3 630	521
Reisjärvi	4 142	-395
Riihimäki	3 133	-182
Ristijärvi	4 883	-409
Rovaniemi	2 990	35
Ruokolahti	3 446	120
Ruovesi	4 434	-727
Rusko	2 442	301
Rääkkylä	4 245	-310
Saarijärvi	3 637	-76
Salla	5 038	-957
Salo	3 158	42
Sastamala	3 457	-67
Sauvo	2 942	129
Savitaipale	4 103	-96
Savonlinna	3 870	-469
Savukoski	4 851	-1 335
Seinäjoki	2 764	188
Sievi	3 481	-8
Siikainen	3 917	-35
Siikajoki	3 601	49
Siikalatva	4 349	-373
Siilinjärvi	2 748	151
Simo	3 524	-114
Sipoo	2 591	154
Siuntio	2 664	-34
Sodankylä	3 874	-454
Soini	3 883	-63
Somero	3 314	215
Sonkajärvi	3 976	-238
Sotkamo	3 339	88
Sulkava	4 332	-495
Suomussalmi	4 337	-432
Suonenjoki	4 178	-340
Sysmä	3 712	342
Säkylä	3 319	-26
Taipalsaari	2 440	483
Taivalkoski	3 719	-148
Taivassalo	3 418	266
Tammela	2 739	467
Tampere	3 105	-215
Tarvasjoki	3 000	254
Tervo	4 417	-341
Tervola	3 701	77
Teuva	3 963	-214
Tohmajärvi	3 816	-197
Toholampi	3 545	-188
Toivakka	2 979	144
Tornio	2 823	250
Turku	3 214	-137
Tuusniemi	3 992	-1
Tuusula	2 569	115
Tyrnävä	2 838	19
Ulvila	2 936	132
Urjala	3 625	-150
Utajärvi	3 755	183
Utsjoki	4 500	-1 210
Uurainen	2 550	422
Uusikaarlepyy	3 294	-44
Uusikaupunki	3 553	-173
Vaala	4 218	-118
Vaasa	3 337	-261
Valkeakoski	3 039	64
Valtimo	4 311	-220
Vantaa	2 588	44
Varkaus	3 472	13
Vehmaa	3 770	-304
Vesanto	4 730	-459
Vesilahti	2 734	83
Veteli	3 809	-175
Vieremä	3 528	-10
Vihti	2 588	59
Viitasaari	4 120	-318
Vimpeli	3 639	-74
Virolahti	3 092	610
Virrat	3 491	123
Vöyri	3 403	35
Ylitornio	4 333	-289
Ylivieska	2 972	178
Ylöjärvi	2 489	212
Ypäjä	3 158	4
Ähtäri	3 755	-162
Äänekoski	3 258	99

Lähde: STM

VERONKOROTUS

41 kunnassa yli 4 prosenttiyksikköä

MT laski, että vielä valtion lupaaman tasauksen jälkeenkin 41 kunnassa on veroprosentin nostopainetta yli 4 prosenttiyksikköä, kun on otettu huomioon valtionosuusuudistus, -leikkaukset ja sote-menot.

Kunnat ovat pieniä: Eurajoki, Hirvensalmi, Huittinen, Ii, Imatra, Kalajoki, Karijoki, Karvia, Konnevesi, Kontiolahti, Koski Tl, Kristiinankaupunki, Kuhmoinen, Lemi, Lestijärvi, Liminka, Loppi, Lumijoki, Luoto, Luumäki, Merijärvi, Merikarvia, Miehikkälä, Myrskylä, Oripää, Pertunmaa, Petäjävesi, Polvijärvi, Pomarkku, Pukkila, Rautjärvi, Ruokolahti, Somero, Sysmä, Taipalsaari, Taivassalo, Tammela, Tervola, Toivakka, Utajärvi, Uurainen, Virolahti ja Virrat.

Uusi kuntalaki edellyttää kunnilta talouden tasapainottamista kriisimenettelyn uhalla. Kuntaliiton mukaan kuntia odottavatkin taloudelliset pakkoliitokset.

Trafi: Palkallisiin kuljetuksiin ammattipätevyys

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafin mukaan vapaaehtoistyöhön kuuluvia tavaraliikenteen ajoihin tarvitaan ammattipätevyyskoulutus, jos kuljettajalle tai hänen taustayhteisölleen maksetaan siitä korvausta.

EU-direktiivin tiukka tulkinta on johtanut siihen, että vapaapalokunnat ovat lopettaneet esimerkiksi luistinkenttien jäädytyksen tai maatilojen kaivojen täyttämisen, koska kuljettajilla ei ole vaadittavaa pätevyyttä.

”Koko kuljetusalan kannalta on merkittävää, että alalla toimivat ovat liikenteen vahvoja ammattilaisia, jotka pitävät ammattipätevyyttään yllä kouluttautumalla säännöllisesti” johtava asiantuntija **Ari Herrala** Trafista sanoo.

NIKLAS HOLMBERG

”Kainuun malli käy varoitukseksi sotelle”

Kainuun maakuntamalli on hyvä varoitus siitä, mihin soteuudistus voi johtaa, sanoo Puolangan kunnanjohtaja **Seppo Rajala**.

”Palvelut huononivat ja kustannukset karkasivat, kun kuntayhtymä alkoi elää omaa elämäänsä.”

Kainuun kuntayhtymä keräsi rahansa niin, että kunnat maksoivat sille vuosittain määrätyn prosentin perussopimuksessa määritellyistä verotuloistaan ja valtionosuuksistaan.

Kunnat eivät voineet vaikuttaa kustannuksiin.

”Kokeilun jatkamiseksi isommat kunnat vaativat Puolangan maksuosuuden korottamista ilman siirtymäaikaa 2,5 veroprosenttia vastaavalla summalla, mutta samalla ei suostuttu edes keskustelemaan kuntaamme jäävistä lähipalveluista. Emme voineet suostua ehtoihin”, Rajala sanoo.

Laki antoi kokeiluhallinnolle myös oikeuden päättää palvelujen järjestämisestä kuntia kuulematta.

Kainuun malli kaatui siihen, että kunnat eivät olleet asioista yhtä mieltä, Puolangan kunnanjohtaja Seppo Rajala kertoo.

”Puolangalta lakkautettiin terveyskeskuksen vuodeosasto meitä kuulematta. Se siirtyi 70 kilometrin päähän Suomussalmelle.”

Näistä syistä Puolanka irtautui Kainuun kuntayhtymästä ja ulkoisti kaikki sote-palvelunsa Attendolle vuoden 2013 alusta.

”Olemme tyytyväisiä”, Rajala myhäilee. Terveyskeskuksen vuodeosasto on saatu takaisin.

Attendon sopimus kestää 4 + 3 vuotta, ja lisävuodet on jo päätetty käyttää. Sopimus siirtyy kunnalta sote-alueen sopimukseksi, Rajala sanoo.

Kainuun hallintokokeilu kesti vuodet 2005–2012.

Puolankaa lukuunottamatta muut kunnat ovat jatkaneet samalla mallilla Kainuun sote-kuntayhtymänä.

”Sote ei säästä”

Rajala ei usko, että valtakunnallinen sotekaan säästää mitään.

”Tässä maassa ei ole vertailukelpoisia lukuja, eikä kukaan ole pystynyt osoittamaan taloudellisia hyötyjä. Meille kustannuspaine oli 2,5 prosenttia.”

”Mutta tärkeämpää kuin kustannukset ovat huonontuneet palvelut ja se, ettei ollut mahdollisuutta vaikuttaa.”

Rajalan mielestä sote-uudistuksen suurin ongelma on yhä ratkaisematta: sen sopiminen perustuslakiin, että kunnan tehtäviä otetaan pois, mutta kustannukset jäävät.

”Kainuun kokeilu kaatui siihen, että kunnat eivät olleet asioista yhtä mieltä.”

Kansanvallan näkökulmasta Kainuun hallintokokeilu toimi, sillä kaikki kunnat saivat kuntayhtymään maakuntavaaleissa vähintään yhden edustajan, vaikka tätä edellyttävä pykälä poistettiinkin kokeilulaista.

Edustuksellisuus olisi voinut kuitenkin myös kärsiä: laskennallisesti Puolankaa olisi voinut lähteä edustamaan Kainuun kuntayhtymään demari, joka oli puolueensa ainoa kuntavaaliehdokas eikä edes päässyt läpi.

Vastaava tilanne voi syntyä jatkossa, jos sote-alueilla alettaisiin järjestää yleiset valtuustovaalit ja alueille annettaisiin verotusoikeus. Tällaisesta on moni puhunut viitaten Ruotsin malliin.

”Jos sotessa ei oteta suhteellisuutta huomioon, kuntia edustavat poliittiset piirisihteerit”, Rajala sanoo.

Nykytiedoilla Puolanka saisi alle 3 000 asukkaallaan pohjoisen sote-alueen kuntayhtymään yhden edustajan.

EIJA MANSIKKAMÄKI